

53/2007. (X. 18.) KvVM rendelet

a Hajdúbagosi földikutya-rezervátum természetvédelmi terület védettségének fenntartásáról

Az egyes jogszabályok és jogszabályi rendelkezések hatályon kívül helyezéséről szóló 2007. évi LXXXII. törvény 6. § (5) bekezdésében kapott felhatalmazás alapján, a környezetvédelmi és vízügyi miniszter feladat- és hatásköréről szóló 165/2006. (VII. 28.) Korm. rendelet 1. § b) pontjában meghatározott feladatkörömben eljárva a következőket rendelem el:

1. § Az Országos Természetvédelmi Hivatal elnökének 16/1976. OTvH számú határozatával védetté nyilvánított Hajdúbagosi földikutya-rezervátum természetvédelmi terület védettségét fenntartom.

2. § (1) A Hajdúbagosi földikutya-rezervátum természetvédelmi terület kiterjedése 265,7 ha, ingatlan-nyilvántartási helyrajzi számai Hajdúbagos 018/2, 018/3, 018/4, 018/5, 018/6, 019, 021/2, 021/3, 021/4, 021/5, 021/6, 021/7, 021/8, 021/9.

(2) Az (1) bekezdésben szereplő helyrajzi számú ingatlanok területei a Hajdúbagos 021/8 helyrajzi számú ingatlan területe kivételével az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekkel érintett földrészeletről szóló 45/2006. (XII. 8.) KvVM rendelet alapján Natura 2000 területnek minősülnek.

3. § A védettség indoka és célja a terület természeti értékeinek: a földikutyának (*Spalax leucodon*) és a területen található egyéb védett állat- és növényfajoknak, élőhelyüknek, valamint a terület tájképi értékeinek a megőrzése.

4. § (1) A terület természetvédelmi kezeléséért felelős szerv a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság.

(2) A Hajdúbagosi földikutya-rezervátum természetvédelmi terület természetvédelmi kezelési tervét az 1. melléklet tartalmazza

5. § Ez a rendelet 2008. január 1-jén lép hatályba.

1. melléklet az 53/2007. (X. 18.) KvVM rendelethez

A Hajdúbagosi földikutya-rezervátum természetvédelmi terület természetvédelmi kezelési terve

1. Természetvédelmi célkitűzések

- 1.1. A Dél-Nyírségre jellemző természetes táji, tájképi adottságok megőrzése és fenntartása különös tekintettel a terület jellegzetes homokforma kincsére.
- 1.2. A nyírségi homoki legelőkre jellemző változatos élővilág – beleértve a közösségi jelentőségű fajokat és élőhelyeiket is - megőrzése különös tekintettel a fokozottan védett erdélyi földikutya (*Nannospalax transsylvanicus*) állományára.

- 1.3. A terület természeti és táji értékeinek feltárására és fenntartására irányuló tudományos igényű kutatások természeti feltételeinek biztosítása.
- 1.4. A természetvédelmi oktatás és ismeretterjesztés elősegítése.
- 1.5. A terület táji és természeti értékeinek élményszerű bemutatásához szükséges feltételek biztosítása.

2. Természetvédelmi stratégiák

- 2.1. A jellegzetes nyírségi homoki legelő megőrzése a gyepek területi arányának fenntartásával, lehetőség szerinti növelésével. Az élőhelyek állapotának megőrzése, javítása, esetleges degradációjuk megállítása aktív természetvédelmi kezeléssel. Szükség esetén élőhely-rekonstrukciós célú természetvédelmi kezelési beavatkozások.
- 2.2. A természetvédelmi kezelés során elsősorban a következő fokozottan védett fajok életfeltételeit kell biztosítani, valamint e fajok igényeihez kell alkalmazkodni: magyar kökörcsin (*Pulsatilla flavescens* alias *Pulsatilla pratensis* subsp. *hungarica*), magyar futrinka (*Carabus hungaricus*), erdélyi földikutya, ürge (*Spermophilus citellus*).
- 2.3. Gyepek kezelése elsősorban a 2.2. pontban említett fokozottan védett fajok élőhely igényeinek és a környezeti feltételeknek megfelelő, térben és időben optimalizált módon, nagyobb területrészekből álló mozaikok kialakításával és fenntartásával.
- 2.4. A magyar kökörcsin élőhelyének magérlelést követően juhokkal történő legeltetése az ilyen módon történő kezelés feltételeinek rendelkezésre állása esetén, egyéb fokozottan védett fajok élőhely-igényével összehangoltan.
- 2.5. A területről kipusztult homoki nőszirm (*Iris humilis* subsp. *arenaria*) és homoki vértő (*Onosma arenaria*) visszatelepítése.
- 2.6. A természetvédelmi szempontból értékes gyepek aktív természetvédelmi kezelése gyomosodásuk, becserjésedésük, valamint az akác térhódításának megakadályozása érdekében.
- 2.7. A területen lévő faültetvények, szárnyékerdők hosszú távú átalakítása, lecserélése őshonos fafajú, elegyes erdőkre. Elsősorban e területek igénybevétele a gyepek borítású területek arányának növelésére.
- 2.8. Az idegenhonos, agresszíven terjeszkedő és a tájidegen fajok visszaszorítása aktív természetvédelmi kezeléssel.
- 2.9. Természetvédelmi szempontból értékes növényfajok természetes gyarapodásának elősegítése, szükség szerint szaporításuk.
- 2.10. Természetvédelmi szempontból értékes növényfajok reprodukciójának vagy állománynövekedésének biztosítása mesterséges szaporítással.
- 2.11. A területen már nem megtalálható, a természetes állapotra jellemző, természetvédelmi szempontból értékes fajok visszatelepítése.
- 2.12. Táji, tájképi és kultúrtörténeti értékek megőrzésére, fenntartására és rehabilitálására irányuló beavatkozások.

3. Természetvédelmi kezelési módok, korlátozások és tilalmak

3.1. Művelési ághoz nem köthető természetvédelmi kezelési módok, korlátozások és tilalmak

3.1.1. Földtani, felszínalaktani természeti értékek védelme

A terület jellegzetes homokforma kincsének (pl. parabolabuckák) megbontásával, károsításával járó mindennemű felszínalakító tevékenység tilos.

3.1.2. Élőhelyek kezelése, fenntartása

- 3.1.2.1. A területet elsődlegesen extenzív legeltetéssel kell hasznosítani. Amennyiben a legeltetés feltételei nem állnak fenn (pl. nem áll rendelkezésre megfelelő legelő állatállomány), a gyepeket kaszálással kell fenntartani.
- 3.1.2.2. A nem őshonos, agresszíven terjeszkedő és a tájidegen fajokat vissza kell szorítani, terjedésüket meg kell akadályozni.

3.1.3. Fajok védelme

- 3.1.3.1. A magyar kökörccsin állományának huzamos csökkenése esetén a terület vagyonekezeléséért és természetvédelmi kezeléséért felelős Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság (a továbbiakban: igazgatóság) mesterségesen nevelt magyar kökörccsin egyedek telepítésével erősíti a populációt.
- 3.1.3.2. Az erdélyi földikutya megóvása érdekében a területen nem végezhető a talaj bolygatásával járó beavatkozások, tevékenységek – ingatlan-nyilvántartásban nem szereplő földutak természetvédelmi célú felszámolását kivéve.

3.1.4. Táj- és kultúrtörténeti értékek

- 3.1.4.1. Tilos a terület tájképi értékeit veszélyeztető, károsító építmények elhelyezése.
- 3.1.4.2. A terület meghatározó táji, tájképi és kultúrtörténeti értékei (Földvár vagy Csikóállás és Ördögárok elnevezésű területrészek) állapotának, jellegének bármilyen, az 1. pontban meghatározott természetvédelmi célkitűzésekkel ellentétes, vagy azok elérését hátráltató módon történő megváltoztatása tilos.
- 3.1.4.3. A Földvár (vagy Csikóállás) elnevezésű területrészen a túllegeltetés, az Ördögárok elnevezésű területrészen a feltöltődés megakadályozása érdekében állatok nagy tömegben történő áthajtása tilos.
- 3.1.4.4. A gémeskutak csak a dél-nyírségre jellemző kútágas, gém, ostor, kolonc, kútkáva, itató alkalmazásával létesíthetők vagy újíthatók fel.

3.1.5. Látogatás

- 3.1.5.1. A terület turisztikai, üdülési, sport és rekreációs célokat nem szolgál. Ilyen jellegű vagy ilyen célt szolgáló tevékenységek, rendezvények és létesítmények nem engedélyezhetők, nem folytathatók.
- 3.1.5.2. A területet egyidejűleg egy, legfeljebb 30 fő összlétszámú csoport látogathatja.

3.1.6. Kutatás, vizsgálatok

- 3.1.6.1. Az igazgatóság gondoskodik a veszélyeztetett fajok területen élő állományainak folyamatos nyomon követéséről és dokumentálásáról, továbbá a veszélyeztető körülmények feltárásáról.
- 3.1.6.2. A területen csak az 1. pontban meghatározott természetvédelmi célkitűzések érdekében tervezett vagy azokkal összhangban lévő, az igazgatósággal előzetesen egyeztetett kutatási terv alapján végzendő kutatás engedélyezhető.
- 3.1.6.3. A kutatást végzők nem veszélyeztethetik a terület természeti értékeit, nem akadályozhatják a természetes folyamatok érvényesülését.
- 3.1.6.4. A kutatás eredményeit tartalmazó publikációkat digitális formátumban elérhetővé kell tenni az igazgatóság és az illetékes természetvédelmi hatóság számára.
- 3.1.6.5. A területen csak természetvédelmi szempontból kivételesen indokolt esetben engedélyezhető élő egyedek elpusztításával járó tömeges gyűjtési mód. Gerinces állatfajok esetében az ilyen gyűjtési mód alkalmazása tilos.

3.1.7. Terület- és földhasználat

- 3.1.7.1. A területen kizárólag az 1. pontban meghatározott természetvédelmi célkitűzések elérését

elősegítő vagy azzal összhangban álló gazdálkodási tevékenység folytatható.

- 3.1.7.2. Intenzív mezőgazdasági termelés, ipari létesítmény elhelyezése, vonalas építmények létesítése, a gyepeken történő közlekedés, bányászati tevékenység, továbbá bármilyen anyag deponálása tilos.
- 3.1.7.3. Földutakon nehézgépjárművel közlekedni csak száraz vagy fagyott talaj esetén lehetséges.
- 3.1.7.4. Műtrágya használata tilos.
- 3.1.7.5. A vadgazdálkodónak engedélyezett módszerek alkalmazásával meg kell akadályoznia a területen a vaddisznók, kóbor kutyák és macskák a terület táji és természeti értékeiben okozott kártételét.
- 3.1.7.6. Vadgazdálkodási célú létesítmény elhelyezése, fenntartása nem engedélyezhető, a vaddisznó hajtóvadászatához hordozható magasles átmeneti telepítése kivételével.
- 3.1.7.7. Vízivad vadászata tilos.

3.1.8. Természetvédelmi infrastruktúra

- 3.1.8.1. Természetvédelmi kezeléssel kapcsolatos épület, építmény létesítése esetén kötelező a hagyományos, a területre jellemző építőanyagok használata és a tájba illő kivitelezés.
- 3.1.8.2. A terület látogathatóságát szolgáló természetvédelmi infrastruktúra (pl. madármegfigyelő hely) létesítése csak a szakszerű természetvédelmi bemutatáshoz feltétlenül szükséges mértékben lehetséges.

3.2. Művelési ághoz vagy földhasználati módhoz köthető természetvédelmi kezelési módok, korlátozások és tilalmak

3.2.1. Szántó művelési ágú területek kezelése

- 3.2.1.1. Elsősorban az igazgatóság vagyionkezelésében lévő szántó művelésű ágú területeket az 1. pontban meghatározott természetvédelmi célkitűzések elérése érdekében vissza kell gyepesíteni és gyeppé művelési ágú területté kell átminősíteni. Az átminősítést követően a 3.2.2. pontban foglaltakat kell érvényesíteni a területen.
- 3.2.1.2. Tilos nagy vegyszer- és műtrágya igényű intenzív növénykultúrák termesztése.

3.2.2. Gyeppé (rét és legelő) művelési ágú területek kezelése

- 3.2.2.1. A gyepterületek csökkenését eredményező bármilyen tevékenység (pl. beépítés, erdősítés) és gyeppé művelési ág megváltoztatása tilos.
- 3.2.2.2. Gyepen az ingatlan-nyilvántartásban szereplő földutak kivételével tilos gépjárművel közlekedni.
- 3.2.2.3. A nem őshonos, agresszíven terjeszkedő növényfajok (pl. akác, kései meggy, amerikai kőris, parlagfű, selyemkóró, betyárkóró, szerbtövis) által elfoglalt, fertőzött területeken terjeszkedésük megakadályozása és eltávolításuk érdekében vegyszerrel mérsékelt kombinált vagy tisztán mechanikai eltávolítást, szárazzást, vagy intenzív legeltetést kell alkalmazni.
- 3.2.2.4. A gyepek cserjésedését, beerdősülését – szükség esetén – cserjeirtással, szárazzással, legeltetéssel kell megakadályozni. Ha ez nem vezet eredményre, vagy nem lehetséges, indokolt esetében vegyszeres kezelést kell alkalmazni.
- 3.2.2.5. A gyepek lóval, szarvasmarhával, juhval legeltethetők az igazgatósággal egyeztetett módon.
- 3.2.2.6. A magyar kőkorcsin élőhelyén legeltetés június 15. után lehetséges, kivéve, ha egyéb fokozottan védett faj igénye ennél korábbi legeltetést tesz szükségessé. Ilyen esetben a igazgatóság gondoskodik a legeltetés legkorábbi időpontjának kijelöléséről és az érintettek tájékoztatásáról.
- 3.2.2.7. Kiegészítő takarmányozás tilos.
- 3.2.2.8. Műtrágya, hígtrágya kijuttatása tilos.

- 3.2.2.9. Talajlazítás, boronálás, tárcsázás vagy a gyepek bármilyen más mechanikai módszerrel történő fellazítása, felszaggatása tilos.
- 3.2.2.10. A gyepek felülvetése tilos.
- 3.2.2.11. A gyepeken található, az ingatlan-nyilvántartásban nem szereplő földutakat fel kell számolni.
- 3.2.2.12. A kigyulladt gyepek oltása során tárcsát, ekét vagy más talajművelő eszközt használni csak különösen indokolt esetben, élet vagy vagyoni közvetlen veszélyeztetésének elhárítására szabad, lehetőség szerint a Természetvédelmi Őrszolgálat tagjának felügyeletével.
- 3.2.2.13. Az engedélyezett kaszálást annak tervezett időpontja előtt legalább 3 nappal be kell jelenteni az igazgatóságnak.
- 3.2.2.14. Az elnádásodott gyepterületeken a nád gazdasági célú aratása tilos. Csak természetvédelmi kezelési célú nádvágás engedélyezhető.
- 3.2.2.15. A nem üzemtervezett fásításokban a nem őshonos, tájidegen fajokat mechanikai módszerrel, vagy indokolt esetben vegyszer alkalmazásával el kell távolítani.

3.2.3. Erdők kezelése

- 3.2.3.1. A meglévő, tájidegen fajokból álló erdőket középtávon a tájegységre jellemző őshonos fajokból álló elegyes erdőkbe kell átalakítani.
- 3.2.3.2. Rendszeres erdőgazdálkodási beavatkozások (tisztítás, gyérítés) esetén elsősorban a nem őshonos, tájidegen fajokat egyedeit kell eltávolítani.
- 3.2.3.3. Véghasználat csak abban az esetben engedélyezhető, ha az adott területen biztosított az őshonos fajokkal történő, a földikutya állományt nem veszélyeztető módon végzett felújítás lehetősége.
- 3.2.3.4. Fahasználati munkálatok kizárólag szeptember 15-től március 15-ig végezhetők.
- 3.2.3.5. Fahasználat esetén készletezés csak erdőben történhet, e célból gyepek igénybevétele tilos.
- 3.2.3.6. Erdőgazdálkodásra használt gépek, szállító járművek gyepeken kizárólag abban az esetben közlekedhetnek, ha az erdőgazdálkodási munkavégzés helyét semmilyen más útvonalon nem lehetséges megközelíteni. Amennyiben a megközelítéshez gyepek igénybevétele szükséges, az útvonalat előzetesen egyeztetni kell az igazgatósággal.
- 3.2.3.7. Erdőfelújítás során előnyben kell részesíteni a természetes felújulási folyamatokat és felújítási módszereket. Csak őshonos, a tájegységre jellemző fa- és cserjefajok alkalmazhatók.
- 3.2.3.8. A tájegységre jellemző természetes fafajösszetétel kialakítását követően csak az 1. pontban meghatározott természetvédelmi célkitűzések megvalósítása érdekében történő természetvédelmi erdőkezelés végezhető az adott erdőben.